

59
ציבור בשעת מבחן: המקרה של מעפילי "אקסודוס"

אביבה חלמיש

"Exodus 1947" העפלה שנודעה בשם הדו-לשוני "יציאת אירופה תש"ז"-אקסודוס), הפליגה ב-11 ביולי 1947 מנמל הציגתי הקטן סט (להלן - ארצ'-ישראל, וعليיה כ-4,500 מעפילים.[1] א/or ליום 18 ביולי תקפו מושתתות הצי הבריטי את האנניה, חילילים זינקו לסייע ובעקבותיהם מושתתים התחוללו עליה קרבות, שבמהלכו נהרגו שני מעפילים ואיש צוות אמריקני. בסיום של דבר השתלטו הבריטים על האנניה, ובשעות לאחר הצהרים של יומם ששי (18 ביולי) נכנסת "אקסודוס" לנמל חיפה. המעפילים ירדו ממנה והועברו לשלווש אירות גירוש, שהיו אמורים לגוריסון, לשם גורשו כל המעפילים שנפתחו בדרכם לארכ'-ישראל מאז אוגוסט 1946.

בקיץ 1947 החליטה בריטניה לסתור שלב חדש במלחמות בהגירה הבלטי-לאגאלית לארכ'-ישראל, שיעיררו - העתקת זירת הבלתיה של העפלה מהופיע ארכ'-ישראל לנמלים מוהם הפליגו אניות המעפילים. אניות הגירוש שהובילו את מעפיליו "אקסודוס" לא הגיעו לפטרסן, אלא המשיכו להאה, ולאחר מכן הטילו עוגן מול העיר פורט דה בוק (Port de Bouc) והשלחת צרפתית רשמית הזמיןנה את המעפילים לבוא בשעריו צרפת. המעפילים השיבו בשלילה, והתרמו בסירובם לרוחת במשך לעלה משולשה שבועות. או אז הציבו בפניהם הבריטים אלטימטים - אם לא ירדו תוך 36 שעות מן האניות, יוסעו לגרמניה, שם, אך היה מובן לכל, יורדו גם נגד רצונם. המעפילים נשאו איתנים בהחלתם לא לדחת, ולמחרת, 22 באוגוסט, הרימו האניות עוגן ויצאו בדרך. ב-8 וב-9 בספטמבר הורדו המעפילים בנמל המבורג, והובאו למחלנות שהוכנו במיוחד עבורם, ושוב דחו אז ההצעה להיבכנס לצרפת, הפעם בדרך היבשה. תוך זמן קצר החלה הגלריה החשנה "של מעפילי אקסודוס" ארצה בדרכים שונות, וכשנה לאחר גירושם לגרמניה כבר נמצאו כולם בධינת ישראל הצערה.

למעשה, וקצר המצע מלגול את פרטיה הדירוג והוחכה, בהחזרת מעפילי "אקסודוס" לצרפת נכנסתה בריטניה כמעט בירודען ל-situation twin עם, בו המפה להצלחה כלל לא היה בידייה אלא בידי צרפת. וממשלת בריטניה ציפתה, שמשאלת צרפת תיטול חלק בעפולה שנoudה, בין היתר, ללמד אותה, את צרפת, לך. והממשלה הצבאית הסכימה, באופן חד-פעמי וירוצץ מן הכלל, לאפשר מעפילים להיבכנס לצרפת, אך סרבה לאלצם לרדת מן האניות לחוף, ואף לא תיראה לבריטים להפעיל כוח כמו כן. עמודה זו של ממשלה נဟוג ורצתה, מbindה רבה, את גורל המערכת. שא כמו בחופה ובהמבורג, שם ייכלו הבריטים להנוג ברכזונות, הררי בפורט דה בוק היו יידרום בכבולות. משריך השימוש בכוח מעל הפרק, היתה ההתחדורה בין הצדדים שקופה יותר, ורמעפילים, כך אפשר לומר, "שיחקו במגרש הביתי שלהם".

דרוי הכספי הבלתיי בפרשא "אקסודוס", שהיו טמוניים בה מטיבם ברייחה, ואשר נקבע הורדות לעמדתא של צרפת, ליבלו לכל נצחים לעניין הציוני בזכותו

Walls: America and the Refugee Crisis (University of Massachusetts, 1968), pp. 3-26.

7. Bruce M. Mohler to T.F. Mulholland, May 14, 1934 (The Archives of the Center for Migration Studies, Staten Island, N.Y. the papers of NCWC, box 82. Hereinafter, CMS, NCWC).

ח'ם גניזה, בושׂ ומח'ם: הרשות לזכא האמריקני ולשארית הפליטות (מורשת - ספריית פונליים 1987, ג"מ, 14, 11).

9. American Christian Committee for Refugees, Newscast, 8 (March-April 1947), p.1.

10. See, CRALOG Report, October 1, 1947 (The Archives of World Council of Churches, Geneva, the papers of Church World Service, 1945-1957); The achievements of CROP (Christian Rural Overseas Program), Church World Service (CWS), Minutes of the Annual Meeting, February 16, 1949 (PHS, NCC-CWS, RG-8, S-8, box 82, Executive Committee, 1951).

11. Dinnerstein, America and the Survivors, chapter 5.

12. Ibid., chapter 7.

13. George G. Hexter to S.R.S. June (n.d.) 1948 (American Jewish Archives, New York City, the papers of I.M. Engel, Citizens Committee for Displaced Persons, Legislation, 1948-1950. Hereinafter, AJC, Engel, CCDP).

14. Abraham G. Duker, "Admitting Programists and Excluding their Victims," Reconstructionist, 14 (October 1, 1948), pp. 21-27; ---, "The DP Scandal Reviewed," The Day, July 25, 1948; David W. Nussbaum, "DP Camps Swarm with Pro-Nazis," The New York Post, November 19, 21, 1948.

15. "Letters to the Times", The New York Times, January 12, February 3, 1949; David Martin, "Jews, Christians and Collaborators," America, 78 (January 1, 1949), 344-345; Cordelia Cox to C.E. Krumbholz, January 26, 1949 (ACRL, NLC-LRS, Ethnic Germans, 1948-1951).

16. C.E. Krumbholz to M.F. Markel, February 9, 1950 (ACRL, NLC-LRS, Baltic Legion, 1950).

17. Cordelia Cox to Empie and Krumbholz, April 22, 1950 (ACRL, NLC-LRS, Baltic Legion, 1950).

18. Herve J.L'Heureux to Cox, September 13, 1950 (ACRL, NLC-LRS, DPC, 1948-1950).

19. Joseph M. Proskauer to Irving M. Engel, March 9, 11, 1949 (AJC, Proskauer papers, DP Immigration, 1946-1953).

20. Proskauer to Cardinal Spellman, February 23, 1949 (AJC, Proskauer, DP Immigration, 1946-1953).

21. LRS, "Data Prepared for the DPC to be Used for the Historical Study of the Voluntary Agencies and the DP Program," February 14, 1952 (ACRL, NLC-LRS, US Government, DPC, 1951-1952).

22. The New York Times, January 12, February 3, 1949; "Screening DPs," America, 78 (December 1, 1948), p. 251;

ELL'', TO XO MELU EXLU LEXELL.
UMELUD MO LEXGGLA TCG XUL ULL GLEXL ULGULU UUL UUL TALULU: 'GR
KG XG LULCLL MO LEXLLO MUL TLL EXGGL OKIM LEXLL' UO LEXL QUGL'
ACULD! LGX UUL DM LEXLL GUGL KXAL' LEL MACK UXLIO KULLU EXLL
XLALEXLU GUGLAL: GR UUL DM LEXLL GUGL' EL MUL GR DUGL ULLRUL
EMLO ADLO XUL' XGX LD EXLD-MLG' LULCAL ULLDGL ULLGK LEXLL TLL
MUL GCLUL LGGLAL' GUGL TAK UGLAL UGU KALUL GR CLLU EXLG
LULU' XLUO XEMLO' MEMKU ULLC ULG ULLD TLL XLLMLU LULCULI EXLG

ԵՐԱՐ ՇԱՀՆ ՀՈԳԻ ՀԱՐՎԵԼ ԱՎԻ ԵՎԱՆ ԽՈԳԴ. ԵՐԵԿ ՄԵՐ ՀԽԵԼ ԵԽԵԼ
ՍՏԵՄԸ ՀԼԽ ՀՈՒՑ՝ Խ ԳՈՅՆ Խ ՄԱՆԻ. [Հ] ԽԵՄ Ս ԱԼՈԾ, ԽՈՎԵԼ Ս ԱՎԵԼ
ՍԵԼԸ Լ ԱԼ ԻԽ. ԱԵԼՈՅ ԹԵՂ ՀԱՐՎԵԼ Խ ԽՈԳԴ ԵՎԻԼ ԵԽԵՏ. ՀԽԵԾ Խ
ԽՈԳԴ ԽԵԿ ԵՎԱՆ ԱՌ ԱՎԱ ԱԿԻ. ԱԵԼ ՀԱՎԱՆ ԵԽԵԼ ՀԱՐՎԵԼ ԵԽԵԾ.

MEMORIO URULLU CUREL CARGELLO XALATLU LUL LUL CUNDO TU.
TCL' MULQAO LO MARGLI CCC MCEI UEXUL MC UXLEO XELU ICMLGL' TALL
MUKULU GUO TEGU ALD. TAL. TOLB C,UD UDMU LUL CGG. XELU IL UU
TUL' LIL UOTU CXULL TEGUL MC UMCU' MUXGU QUAREL CUREL UD TAU
IXU TALL. UMLA DU UU "XLM LLL" CUREL UU MULLU TLAU DGLCIS

ԱՐԱՐՈՎ ՄԱՆՈՒԿԻ ԽԱՆ ԱՄՐ. ԱԵԼԼՈՒՆ

115

„**ЛУД МК ЛЕКГ.С.О ТАСУЛ УИХ ЛЕКГ.С.О АРДО.**
ЛУД МК ЛЕКГ.С.О УХД-МЛНГ.С.О АК ХЕЛУ УК.ЛЛМ' ИЛ ЛУГУУ ГҮЧКУ
К.ЛУД УХД-МЛНГ.С.О ГАСКАР МК КЕЛЛ' АД АК НУМЧЛУУ КЕЛЛНГ.С.О МУЛУУ
ЛКГ.С.О' ИЛ ЛАСКАР УИХ МСССС' ЛЕКГ.С.О УЛ СИЛ АСКАРАСО АЛ
СЛ' НЕГО' КАЛУД МК ЛИС УЕЛЛ КАСКЕЛЛУУ АК МАДГУ ТИСЛУ НУ ЛАУ АГ
УХД-МЛНГ.С. ОДОЛУ ГАУЛ НУ МАСКЕЛУУ АК НУМЧЛУУ КЕЛЛНГ.С.О АС.СУ
С УЕЛЛ КАСКЕЛЛУУ МИЛМЫ СЕГИС МАСКЕЛУУ НАДАСЧУ СИЛЛУ ГЕЛЛ УМГ.С.У
ГУУ НУ МАСКЕЛУУ НАДАСЧУ АС.С.Л УМГ.С.М! С.АХМЛ ЛИСЛ' ГЛА ЛИСЛУ СИЛ
ЛКГ.С.О, ИЛЛ ТАДА ИСЕЛСИСУУ! „**ЛХЕ ЧУЛ ГАЛД'** МУЛДЕСЧУ АК-ЛЛ АСАГ.С.
ЖУЛУУ ССГУУ ИЛ ГИЛЛА НУЛ' С.АХМЛ ЛИСЛ' БАСКАР УЕЛЛ С.АХМЛ ГАРДУ'
„**АМУЛГА ГҮЧКУ** НУ ЛАСКАР ГАСКЕЛЛУУ ГАЛА-МЛНГ.С.О [8] ТЕС НУУ АЛ УХСЛУУ СИЛ
А ГЕЛЛЭР ТАСКАР. УЕЛОЛУ ТАМЛОО УЛУ - „**НС ССО ГАЛДО МА ГАДДЕСЧУ МАССО,**
ЛОГУС' АКЕ АСКАР НУ ГИЛЛА НУ СИД АК МАСКЕЛЛ ГАСКЕЛУУ НИХАСЧУ СИЛЛУУ С.АХ
ЖУЛУУ СИЛЛУУ АЛ УХСЛУУ АДДИЛ ТАСКАР НУЛДО' ИЛ УЛХА ГҮЧКУ АК АСКАР
МК.С.О УХД-МЛНГ.С.О АК КАЛУД МК ЛЕКГ.С.О ТАСУЛ. СИЛ СИЛ ГАСКЕЛ
ГАСКЕЛУУ ТАСКЕР ГАСКЕЛУУ НИХАСЧУ СИЛЛУУ ГАСКЕЛУУ ЛЕГАГ.С.О МК

„xdalilla“ mēmēl tācl qərlu qərlu xullu“ xald-mlng, ləgl qərlu qərlu
xərəltu uñidu uñidu qərlu qərlu xullu“ xald-mlng to təlco mə xəl ucl uñigc,
təl qəngi təl“ xəmo təg, lək lələl təməl mərgi lu qəngi lu. tərdə
kəl də, o uñi təllo təməl “təl“ xald-mlng uñi təl“ mə, ləgl qərlu
qərlu“ uñi uñgi lu cali təl uñigc, „xdalilla“, qərl uñidu məkell“ xə
məmēl xə xald-mlng qərl uñidu uñidu təl, lək uñgi lu qərl uñidu xullu
cc xəl uñidu xə tələl həməlc qərl-mlng“ uñi uñgi uñidu. xəl uñidu

ՀՅ ԼՇ ԱՎԵԼ ԽՍ ՄԽԸԴ' Խ Խ ԼԼԸ ԿԸ ԽՆԱՄ' ԱԽ ԱՎԵԼ ԽՍ ՄԽԸԴ' Խ Խ ԼԼԸ ԿԸ ԽՆԱՄ'

ՏԵՇ ՇՈՐԾՎ ԳԵՎԻ: ԱՎԱԼԱ ՌԵ ԱՐԵՎԻ: «ՀՊՈՒԹՅՈՒՆ»

axl-d-mlxg.

מִתְעַד כֵּן לֹא כָּלָל. [ז]

ԽԵՐ ԵԼԼ-ՀՎ-ԼԼ ԵՒԻ ԵՒԻ! ԵԼԽՄ - ԽԴԱՇ ՕՐԱԿԻՇ՝ ԽԴԱՇ
ՀՎԱՆ ՄԱՆ ԱԿԸ, և ՀԼԻԱՆ Խ ՀՅԱՆԻՆ ԽՎԼՇ ԵԼ ՈԼՇ Ռ Խ' ԱՌ ԱԿԸ
ՄԱՆ ԵԳՈՒ-ԳԵԼ Թ ԵՎ-ԱԿԸ, և ՍԱՄ ՄԱՆ ԱԿԸ, Օ ՀԿՄ ԱՄԵԼԸ. Խ
ԽՈԼԸ ԵՎ ՀԱ ՇՄԱՆ ԱԼՄ ԵԼԸ.

ԼԵԱՆԻ ՎԵՐԱԿՐՈՆ ԱՐԵՎԱՏՅԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ ՄԱՆՈՒԿ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԱՐԵՎԻՆ ԱՅ ԱՐԵՎԱ ԽԱՅ ԱՐԵՎԱ ԱՐԵՎԱ Ի Խ Ա ԼԵՎՈՒՄ ՄԱՅԸ
ՀԱՅՈՒՄ [Է] ՏՈՂ ԱՐԳ՝ ԱՐԳԱԿ ԸՆ ԳՈՅ ԼՄԱՎՈՐ ԵԽԱՅՈ ՍԵ ԲԵԼ ԹԻՇ՝
ԳՈՅ ՄԵ ԱՐԼՈՇ ԹՈԽԵԼՈՐ ԹՈԽԵԼՈՐ ԵԳԳՈՅ ՀԵ ԱՐԵՎԱ ՎԱՅԱ ՀԽՈՎ
ԱՐԵՎԱ ՀԽՈՎ ՍԵՎ ԱՐԵՎ ՍԵ ԹՈԽԵԼՈՐ ՀԵ ՍԱՎԵ ԵԳԼԱ ԼԵ ԾՈՅ ԽՄ
ԱՐԵՎՈՇ ՀԽՈՎ ԼԵՎՈՐ ՄԵ ԱՐԵՎԱ ՀԵ ԱՐԵՎ ԱՐ ԱՐԵՎ ԱՐԵՎ ԱՐԵՎ
ՀԽՈՎ ԼԵՎՈՐ ՄԵ ԿՈԴ ԱՐԵՎ ՀԵ ԱՐԵՎՈՇ ԱՐ ԱՐԵՎ ԱՐԵՎ ԱՐԵՎ
ՀԽՈՎ ԼԵՎՈՐ ՀԽՈՎ ԼԵՎՈՐ ՀԽՈՎ ԼԵՎՈՐ ՀԽՈՎ ԼԵՎՈՐ ՀԽՈՎ ԼԵՎՈՐ
ՀԽՈՎ ԼԵՎՈՐ ՀԽՈՎ ԼԵՎՈՐ ՀԽՈՎ ԼԵՎՈՐ ՀԽՈՎ ԼԵՎՈՐ ՀԽՈՎ ԼԵՎՈՐ

၁၁၅

“**CLERO QULLO QUMUQ’** LUX ULLU CGU CLUD’ UD KULL TU CCCLL’ IXG CQCCU
UUL TICU ULLAKLU’ LCMU, TCU EGELUD UMLUL MUO ULL TUMULU LLLAL MUO
WUMLULUD MU UAGLIC „**XDOLLO**“ CGU XUL UMLUD CLXDO UGULU’ MULULU LUXUL
UIG, ULLD TICL WUMLULU’ GRO, CU IXG TALULU’ QUILLUD TALULU’ UMLLU
TULULU UUL MUMCZ ULLMIL’ LLEO MULULU MULU CX FALI UGD GAC ELLC UIC
MULU ULLAJO CEXU’ LCCC IXU’ XULL URGUG, O WUMLULU EMCE TU UUL TELL
ACULU CU WUMLULUD MU URGUG, O TO CLXCLLU’ CAL ULG ULG ULLD’ UUL TELL
WUMLULU ULLMILU CL, IL UMLMILU’ CLXCLLU’ MUL LULULU CLXGLL’ XL MULU
ADMU: „**CX TLLI**“ - CG URELLU UUL UUL” XUL EGOMLUCL QUMLU CL
TLLLU UMLULU CL, CG KULL CL! CLXDO GRO, CL ULLU MULU LAC LUCAN LUQAL
UOLYC QUMLU CL ULLAJO CL ULG ULG ULL ULLAL’ XCG CMULL CLXDO MULULU
URGUG, O CGU XUL ULL CL ULL QUMLU CLXGLL UMLULU MU ULLAKLU’ CX CG UAGLIC
GILA LU CLD’ XGU ULL ULLAKLU MULU TALULU’ IXG URGUG, O WUMLULUD MU
UMLL TALULU UMLLU CL WUMLULUD TAU ULL ULG ULG ULLD CL, IL ULG
CGU MULULU GLMU „**XDOLLO**“ ULLAKLU UMLLU WUMLULUD MU URGUG, O CLXGLL

ՀԵՂԱԿԱՐԱՎՈՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

ןְזַעֲמָה וְנִזְעָמָה בְּלֹא גַּם נִזְעָמָה נְזַעֲמָה

ՏԵՇԻ ԵՐԱՎ ԱՅՍԻ: ՄԱԾԱՀ ԹՎ ԱՐԵԿԻ „ԽՄՈՒՄԻԾ“

אונר"א בסבר האילוצים הבינלאומיים:

מעצמות המערב והעקרורים

אריה יוסף כוכבי

לאחר גמר מלחמת העולם השנייה הייתה שאלת המדינות כלפי העקרורים היהודיים מקור לخلافים דעות ולਮתייחסות בין בריטניה ובין ארצות הברית. המחלוקת שחויה והלכה התחילה ביחסות בין הבריטים לאמריקאים בשאלת מדינות אונר"א כלפי העקרורים היהודים. למאבק ביחסותם מנוגדים הקשו על שני הצדדים להתפשר: מצד אחד הפיכת עיית העקרורים היהודיים בלבונדון, מצד שני שיפוטם של הבריטים לשום קץ להגירה הבלתי-לאלית, כלשומן, של יהודים מזרח אירופה ומרכז אירץ-ישראל. תנועה זו הסתיימה בין השאר בידי יובדי אונר"א.

אונר"א - סוכנות הסעד והשיקום של האומות המאוחזות, נוסדה רשמית ב-9 בנובמבר 1943 בבית הלבן בהשתתפות 44 נציגים של האומות המאוחזות. הארגון התמקד בהagation סיוע למדינות שהיו במצבה כלכלי וסיע לטפל במילוני עקורים וברופאים איצחים שלהם. מדינות לאומיות עזבהו בפועל על ידי הוועג המרכזית. סמכויות ניכרות הוענקו למנהלה הכללי. תפקידו היה ניתן לאמריקאים, שהיו ממוקמים לפחות מתקיב הארגון. סך כל התרומות לאונר"א, כולל שנותיו הראשונות, נאמדו ב-800,000.000 דולר. מהם תרומה ארצות הברית כ-74 אחוז ובריטניה כ-17 אחוז.¹

בחודשים הראשונים לאחר גמר המלחמה לא הייתה אונר"א ערוכה להתמודד עם המשימות העצומות של הטיפול במילוני העקורים והפליטים וברפואיצה שלהם. חלפו כמה חודשים עד שהשללים הארגון לגיס כוח אם מיוון ולהசיוו. על פי היחסומים, שנחתמו בחורף 1945-1946, בין אונר"א ובין שליטנות הכניש הבריטים, האמריקאים והצדפטים בגרמניה היה הארגון כפוף לשיטנות הצבא בכל אוזו ואוזר. שיטנות הצבא היו ממוננים על שמירת הסדר, על רכישת האספקה הבסיסית וחילוקה ועל מתן מגוריים. אונר"א קיבלה על עצמה לנחל את המחנות, לדאוג לשירותי בריאות ורווחה, לבזר להדריכה מקצועית, ולספק אספקה משלימה.² בסוף 1945 הפילה אונר"א עשר שלישים ממכבי איסוף וממחנות במנובו גומנייה, שבהם שוהו כ-75% מכלל העקרורים. ככל שנקף הזמן גברה השפעתו של הארגון על הנעשה במחנות.

חלוקת הדעות בין ווינגןטונג לונדון בשאלת מעמדם הלאומי של העקרורים היהודיים העמיד את הנהגת אונר"א במצב בלתי נסבל לדברי אחד מועבדי הביברים, שכן ארגון בין-לאומי נאלץ לפקוט במדינות שנה בכלי איזור ייבוש.³ ביחסו של הנטענית נציגות בריטניה באונר"א, לבקשות משרד החוץ הבריטי, נאשר על הארגון לטפל ביודים כקטגוריה לאומית נפרדת. בלבונדון התנגדו בתוקף להפרדת העקררים היהודיים משאר העקורים מחשש להשלכות שייהו אך על שאלת ארץ-ישראל, הבריטים סבורו, ששאיפת העקררים היהודיים להתרחק ממחנות פרדים וכוכנותם לוותר על איזורחותם קשורים למאבק הציוני ולרצונם להגיר לארץ-ישראל.⁴ מדיניות זו לא הייתה מקובלת על האמריקאים, שרצו את העקררים היהודיים במחנות נפרדים. בוינגןטונג טענו, כי אין בהפרדת העקררים היהודיים ממש קבלת החלטה שהם לא יחוירו לארכוזות מולדתם. היהודים המתגוררים במחנות נפרדים, חופשיים להחליט בכל עת שהוא על שובם לבתיהם. האמריקאים הדגישו, כי בנגדות לטענות הבריטים מדיניות זו עולגה בקנה אחד עם החלטות אונר"א.⁵

1. הדברים המובאים כאן הם פרוי ממחקר שערתי במסגרת הפרוייקט הבינ-אוניברסיטאי לחקר ההיסטוריה ע"ש שאול אביבו. ספר המסכם מוחך זה יופיע בקרוב תחת הכותרת: "אקסודוס": הסיפור האמתי.

2. תיאור מפורט של מהלך הקרב מצוי ב-Public Record Office [להלן - PRO], תיק Adm.1/20685. על התנהלות מעפליים וגילים של הלוחמים ראה - ב' חבס, הספרינה שניצחה [מהדרה שנייה], תל-אביב תש"ד [להלן - ב' חבס], עמ' 54, 278-276, 162-161.

3. על המצב בגינויו מסופר במקומות שונים, למשל: "ירומן אקסודוס", יליקוט מORTH, ח' (מרץ 1968), עמ' 103-84 [להלן - ירומן אקסודוס]; דיווח מאיש הקונסוליה הבריטית במרסיי, FO 371/61821, 1.8.47 - PRO. סקירת CISCO הפרשה בעיתונות הצרפתית שדר משגרירות בריטניה בפאריס ממשרד החוץ בלבונדון, 30.7.47 - PRO.

4. חישוב מספר הירודים נעשה על-פי מקורות אחדים: מסמכים ב-FO 371/61822; העולם, 14.8.47; ירומן אקסודוס; לארכון מיסטר, 23.8.47, ארכיון תולדות הגנה [להלן - אט"ה].

5. בבי צילון (MRI), "יציאת ארופה ח'ז", ספר השומר העזיר, ב', מרחביה 1961, עמ' 614-612; מרדכי פאריר בראון לקול ישראל; Ruth Gruber, Destination Palestine: The Story of the Haganah; 4744; מאיר שורץ, "ירומן של אירש הגנה על אוניות הגירוש אושן ויגור", בתפותה הגדולה, 3 (1965-1966), עמ' 84, 87.

6. שדר ממשרד המושבות לבוין, 14.8.47; PRO - FO 371/61822, 14.8.47; ירומן אקסודוס" 4.8.47 (ארכון מורשת 0.2.190 D.P.). ראה גם הערת 11 להלן); מכוב מסקנדי, 20.8.47, ובם, עמ' 205.

7. שדר ממשרד החוץ בלבונדון לקונסוליה הבריטית במרסיי, 29.7.47 - PRO - FO 371/61819; ידיעה מפאריס שנפסלה על-ידי הצזורה בירושלים, לדיפוי, 23.7.47, אט"ה 14/533.

8. מרכז "הגנה" באירופה [לאניות, 21.8.47], ארכיון מורשת C.17.6; אט"ה 14/713.

9. ארכיון מורשת 0.1.5943 D.P. סיכומיים של הבריטים על תקופת השהייה מול פורט דה-בוק מרכזים בתקופה.

10. סיכומיים של הבריטים על תקופת השהייה מול פורט דה-בוק מרכזים בתק Adm.1/20684 PRO - FO 371/61819; ימ"ר צבי, ליביל, 17.8.47, מאריך, 5.8.47, מכתב של מעפיל, ייט מנהם אב ח'ז [5.8.47], חבס, עמ' 172; מכתב מצבי, ליביל, 17.8.47, מאריך, 5.8.47, מכתב של מעפיל, ייט מנהם אב ח'ז [5.8.47], חבס, 212-211. האיים בחיסול בחוף - ירומן אקסודוס" 9.8.47. הקטע המודגם בכו הושם שפורים בליקוט מורשת. ריאוון במלואו שומר בארכיון מורשת, D.2.190. לגבי שפירים ראה הערת 10 לעיל.

11. מאיר יורי, בדף ארוכה, מרכז 1947, עמ' 289-288. שאול אביגור, עדות, נשמה ע"ר ברכה חבס, 7.3.59, אט"ה 3403/278.

12. גם המעפילים שנשלטו חלק במה שנודע כ"פרשת לה-ספציה", שארתה באיטליה באביב 1946, עמדו בכחון בכבוד. ראה יהודית סלווצקי, ספר תולדות הגנה, כרך שלישית חלק שני, תל-אביב תש"ב, עמ' 1120-1123.

13. ראה בענין זה, חיים ייחיל, "פעולות המשחת והארץ-ישראלית לשארית הפליטה 1949-1945", ילקוט מורשת לא (אפריל 1981), עמ' 144.

14. נחום שדמי, ראיון ב"קרול ישראל", 5.4.64, אט"ה 4744. שדמי, שדרבו נאמרו כ-17 שנה לאחר האירועים, דיבר על תקופת הכהנה של שכובות אחרים, בעוד שמעשה מדובר בימים ספורים בלבד. ראה גם הערת של אוריה גורן (23.7.67), אט"ה 4659.

דברי הكونגרס העולמי העשירי למדעי היהדות

ירושלים, ט"ו-כ"ג באב תשמ"ט
16-24 באוגוסט 1989

חטיבה ב
כרך ראשון

תולדות עם ישראל

האיגוד העולמי למדעי היהדות
ירושלים תש"נ

1000-2104-3182
XBM.A49 10/2 PT.1 1989/90
דברי הקונגרס העולמי למדעי היהדות
0205853